

CHETVYRTA GLAVA

Sled istorijata s profesora nablegnah mnogo zdravo na zanimanjata si s anglijski i sled tri-chetiri godini dosta naprednah. No se izmychvah, che ne moga da go govornja dobre – systojanie, tipichno za hora, zapochnali kysno i uchili v izolacija, izvyn zhiva chuzhdoezichna sreda. SHTom otvoreh usta i ponechah da kazha neshto svobodno, toest bez da cheta, glavata mi se izprazvashe, a ezikyt mi se pleteshe i byrkah. V takova systojanie bjah chak do '99, kogato zapochnah da sledvam i vidjah, che i drugi kolegi ne sa uvereni v ustnija si anglijski i se pritesnjavaha, kogato trjabvashe i da govornja, a ne samo da pishat i da chetat. A napylna se uspokoih, sled kato zabeljazah, che i dosta ot universitetskite ni prepodavateli syshto ne mogat da se izkazhat svobodno na druga tema izvyn materiala, kojto prepodavaha v klas. Tova ne im precheshe da prepodavat vyv visshe uchebno zavedenie. I na men ne mi precheshe, kato davah uroci. No dva pyti hodih na intervju za rabota v Anglija i dvata pyti propadnah po naj-smeshen nachin. A kolezhkite vzeha da si pravjat majtap s moeto “vechno” uchene na anglijski.

– Hajde, be, ne go li nauchi toja anglijski? – kazvashe njakojta, shtom me videha da otvorja uchebnik i namigvashe hitro na druga.

Sprjah da nosja uchebni materiala na rabota i, shtom v zalata beshe spokojno, zabivah nos v njakoj vestnik, vzet ot nashite bolni, koito redovno kupuvaha “24 chasa”, “Trud”, “Pozvynete” i dr., za da im minava po-lesno vremeto na dializa i gi davaha i na nas da chetem. Struva mi se, che e vreme e da opisha otdelenieto, navicite na personala i bolnite i otnoshenijata mezhdu tjah.

Za tezi, koito izobshto ne znajat kakvo e tova hemodializa, shte se opitam da objasnja neshtata s vyzmozhno naj-prosti dumi, zashtoto vsjaka profesija si ima zhargon – nerazbiraem za horata izvyn neja. Az syshto predi godini nishto ne znaeh. Po moe vreme v medicinskite uchebnici lipsvashe material na тази тема, makar che nasheto otdelenie e otkrito prez '74, pri tova ne e pyrvoto v stranata, a az zavyrshih za sestra prez '78, toest chetiri godini po-kysno. Spomnjam si, che kogato, oshte syvsem mlada sestra, zapochvah rabota v reanimacija, mi napravi vpechatlenie, che na stenata v lekarskija kabinet visi uvelichena cherno-bjala snimka na mlada zhena s cherna traurna lentichka, postavena diagonalno v edinija dolen kraj na portreta. Popitah koja e zhenata ot snimkata i mi kazaha, che rabotila kato lekar za kratko pri tjah, no razvila tezhka bybrechna nedostatychnost i pochinala ot uremija. Trjabva da e bila edna ot poslednite zhertvi na uremijata – systojanie na tezhko otravjane na organizma ot otpadychni produkti na metabolizma (obmjanata

na veshtestvata), zashtoto sega veche horata rjadko umirat ot uremija. Dializata gi spasjava ot tozi mychitelen kraj, no sega pyk chakat za transplantacija i pak e tolkova tyzhno da vizhdash kak horata se mychat da syberat 20-30 hiljadi dolara, prodavat koli i imoti, moljat se na razni instancii, tyrsjat sponsori, puskat objavi vyv vestnicite i po televizijata. No po tozi vypros – po-kysno. Pyrvo trjabva da vyvedem v temata tezi, koito ne sa zapoznati s neja, zashtoto njama kak da im objasnjavame specifichni problemi, ako obshtata kartina im e v mygla.

Mozhe bi malko hora znajat ili osyznavat fakta, che v organizma vseki den stava razgrazhdane na hranitelni veshtestva, pri koeto se poluchavat otrovni otpadyci. Naj-grubata i naj-mirizлива chast ot tjah se izhvyrlja prez edin otvor v dolnija kraj na hranosmilatel'nata sistema, kojto njama da spomenavam kyde se namira – tova vseki go znae. Bybrecite pyk se grizhat za izhvyrljaneto na edni po-fini, no tvyrde kovarni produkti ot obmjanata – narichat se ureja i kreatinin – koito normalno cirkulirat v kryvta v malki kolichestva. Chrez fina i slozhna filtracija, izvyrshvashta se vytre v bybrecite, urejata i kreatininyt se izvlichat ot kryvnoto ruslo i se izhvyrljat nekolkokratno na den v raztvorena forma – izvestna kato urina ili prosto piknja. Ako bybrecite sprat da rabotjat, v kryvta se natrupvat opasni kolichestva ot tezi otrovi i v edin moment polozhenieto stava, kako se izrazjavame nie, nesyvmestimo s zhivota. Mnogo hora sa boledovali “ot bybreci” pone vednyzh prez zhivota si. I az sym prekarala ostro bybrechno vyzpalenie predi poveche ot dvadeset godini, no se izlekuvah napylnio sled edin antibiotichen kurs. Horata, koito idvat za pomoshht pri nas, obache, ne sa uspeli da se izlekuvat i sa razvili taka narechenata hronichna bybrechna nedostatychnost. Njakoi ot tjah si misljat, che lekarite sa gi obyrcali, no istinata e, che pri vsjako zaboljavane ima edin malyk procent zaboleti, koito ne se poddavat na lechenie – predpolaga se, che sa nameseni genetichni prichini (nasledstveno predrazpolozhenie ili vrodnen defekt).

Hemodializata e slozhna medicinska i tehlicheska procedura za ochistvane na kryvta i predpazvane po takyv nachin na horata s neraboteshti bybreci ot izpadane v systojanie, nesyvmestimo s zhivota. Izvyrshva se s pomoshhta na aparati, vseki edin ot koito struva desетки hiljadi dolara. Tezi aparati se zarezhdat s individualen komplet ot po dve dylgi dva-tri metra gyvkavi plastmasovi trybichki s diametyr okolo santimetyr, vsjaka s po edno razshirenje kato tjasna chashka, narichano ot nas chorap, chetiri cvetni nakrajnika – dva cherveni i dva sini, pljus oshte njakolko razklonenija. Tezi trybichki se poluchavat naviti na kryg i postaveni v paketi, dylgotrajno sterilizirani oshte pri proizvodstvoto im v zavoda, namirasht se v Etropole. Po

tjah cirkulira kryvta na bolnija v techenie na okolo chetiri chasa – kolkoto trae edna hemodializna procedura, zatova se narichat kryvni linii. Aparaty se podgotvja za dializa pyrvo ot tehnik po poddryzhkata na aparatite, posle nie go e okichvame s tezi kryvni linii, chrez tjah svyrzvame bolnija kym aparata (vkljuchvame go, na nash ezik, tova trae 5-10 minuti), nabljudavame go prez cjaloto vreme na procedurata (sredno 4 chasa), nakraja bolnijat stava ot mjestoto si, sled kato sme go izkljuchili (izkljuchvaneto otnema oshte okolo 10-15 minuti), posle nie izhvyrljame tezi linii, i naj-nakraja tehnikyt puska aparata na dezinfekcija za 40-50 minuti mezhdu otdelnite smeni. Kak tochno se izvyrshvat tezi vsichkite dejstvija (a ima i drugi, ne sa samo te) e malko trudno za objasnenie, iska pokazvane i razjasnenija na mjasto i tochno s tova zapochva obuchenieto na vsjaka novopostypila sestra. Celijat pyrvi mesec novata kolezhka e uchenichka – ne se smjata za otdelna brojka na grafika, a pripka kato pale sled majka si podir njakoja opitna sestra, nejnata uchitelka po dializa. Uchitelkata vse j objasnjava i vse j pokazva, dokato naj-setne pozvoli na novata da se probva da svyrshi neshto, no samo pod starshi nadzor. Otdelno na vsjaka nova se dava da prochete edna debela kniga po dializnite vyprosi pljus oshte njakolko po-tyнки knizhleta i broshurki. Zashoto raboteshtite v dializa sa edni ot naj-visoko kvalificiranite medicinski kadri v sveta. V mnogo strani sa i naj-visoko platenite. U nas, obache, ne se pravi razlika mezhdu sestra v kabinet, da rechem, i sestra v hemodializen centyr. A edna sestra ot kabinet znae kakvo e dializator, naprimer, tochno tolkova, kolkoto i vseki chovek bez medicinsko obrazovanie.

Dializatoryt, ili izkustvenijat bybrek e naj-vazhnata chast na cjaloto bojno snarjazhenie, nakicheno po aparata v gotovnost da prieme kryvta na bolnija i kato ja zavyrty po prepleteni krygove, da ja vyrne ot novo v tjaloto mu – veche prechistena. Toj izglezhda kato tesen plastmasov cilindyr, no vytre v nego e chudoto. Desetki hiljadi tynki kato kosym kapiljarni trybichki, izraboteni ot specialen material, produkt na naj-moderni tehnologii, sa sybrani v snop, debel okolo 5 sm, izpylvasht tozi vynshno s nishto nezabelezhitelen i syvsem lek na teglo cilindyr. Prez kapiljarnite trybichki kryvta preminava v tynki partizanski koloni i se filtrira podobno na estestvenija proces v zhivija rabotosposoben bybrek.

Kakto kazah, na kryvnite linii ima dva cherveni i dva sini nakrajnika. Dva ot tjah se svyrzvat kym dializatora, syotvetno v gornija i dolnija mu kraj. Dvata drugi otivat kym rykata na bolnija i se svyrzvat s dvete igli, zabodeni v neja. Tezi igli ne sa obiknoveni igli. Pyrvo, te sa debeli kato iglite za darjavane na kryv (ako ste davali kryv, mozhe da ste gi zabeljazali). Vtoro, imat udylzhenie – tova e tynka plastmasova trybichka, dylga 10-15 sm

s plastmasova shtipka po sredata. Pokraj iglata ima dve krilca – sini ili zhytli ili zeleni – napravo sa kato peperudki, samo da ne trjabvashe da gi vkarvame v zhiva choveshka plyt. A nie, dializnite sestri, tochno tova pravim: zabozhdame po dve debeli igli v rykata na vseki bolen v nachaloto na vsjaka procedura, samo za da gi izvadim chetiri chasa sled tova, kato svyrshi. I pri tova, kato bodem, vnimavame da popadnem tochno v kryvonosen syd, a ne vstrani ot nego. Ot ednata igla aparatyt izteglja po trybichkrite zamyrsenata s otrovi kryv, zavyrta ja, prekarva ja prez dializatora i posle prez drugata igla ja vryshta v bolnija – prechistena. Zasega tova e naj-dobrijat nachin za prechistvane na kryvta i taka se pravi navsjakyde po sveta. I vseki bolen idva otnovo za syshtata procedura tri pyti sedmichno, zashtoto obmjanata proizvezhda neprekysnato novi otpadyci i njama izchistvane, i njama svyrshvane – syshto kato domakinskata rabota. Obrazno mozhe da se kazhe, che dializirane to prilicha na prane s avtomatichna peralnja. Taka kacto praneto se vyrti i prepira, i nie vyrtim kryvta na bolnija, prekarvame ja po arterialnata kryvna linija (oznachena s dva cherveni nakrajnika), ottam prez dializatora i posle obratno po venoznata kryvna linija (oznachena s dva sini nakrajnika), a prez cjaloto tova vreme bolnijat lezhi na legloto ili na shezlonga, vyrzan kato kuche na sindzhir, kacto samite bolni se sheguvat. Kato kucheta na sindzhir, naistina, ne samo zashtoto sa “vyrzani” v prodylzhenie na chetiri chasa, no naj-veche zashtoto trjabva da idvat otnovo prez den – tri pyti sedmichno, mnogo godini nared.

Sega malko shte se otklonja. Sigurno ste zabeljazali, che tochno kogato vyrshite neshto vazhno, vse njakoj shte se nameri da vi prekysne. I njama kak, trjabva da sprete, da svyrshite neshto drugo, a posle da prodylzhite, no tykmo ste se vyrnali kym zanimanieto si i izvednyzh se nalaga pyk da izlezete ili neshto drugo. Zashtoto vsichki sme svyrzani s mnogo drugi hora – rodnini, sysedi, prijateli. Eto sega az, naprimer, se pravja na pisatel i mi se struva, che e vazhno da svyrsha тази pouchitelna knizhka, no se nalaga chesto-chesto da ja zarjazvam, za da svyrsha njakoja druga rabota, po-delnichna i dosta po-speshna – naprimer, da preveda njakoj skuchen dokument, mila rozhba na bjurokracijata, koj znae kak zabludil se v nemnogo izvestnata firma na myzha mi, kydeto sym registrirana kato prevodach-zavezhdasht sekcija “Anglijski” ot 2001 g. (shegavam se, njama takava sekcija, prosto sym redovi prevodach), da vdigna telefona i da obeshtaja, che shte namerja naj-posle vreme da otida pri vyzrastnite si roditeli ili na sreshhta s prijateli, koito otdavna me tyrsjat da se vidim, syshtevremenno se trevozha, che malkijat mi sin, 22-godishen ot onja den nasam (dnes e 9-ti juni 2003, a toj e roden na 7-mi prez 1981) ne se obazhda nikakyv cjala

sedmica veche, a e v SASHT na studentska brigada i zatova chas po chas si chekvam i-mejla, no tam namiram samo speshna porychka za oshte edin prevod ot redoven klient, drug redoven klient idva da si pribere materiala, edin kolega na myzha mi se otbiva da svyrshat zaedno neshto, komshijkata ot gornija etazh zvyni, za da mi kazhe kakvo stava s nejnata zhalba v syveta (tazi zhena zasluzhava da pisha za neja, zashtoto tja podade zhalba po vypros, kojto vylnuva ot godini celija blok, a imenno zarivaneto na trapa na dvora, no zasega shte otlozhim tozi vylnuvasht epizod ot seriala za zhivota na skromnite zhiteli ot gradskite panelni blokove), pri tova dva-tri chasa na den mi otivat za uchene – chaka me izpit sled deset dena, i naj-setne, ili last but not least, kakto ni uchat da se izrazjavame, kato pishem eseta na anglijski, nalaga se da porazmyrdam pisatelskoto si zadniche i za da sgotvja neshto, zashtoto ot tri dni, otkakto zasednah da pisha, vse myzhyt mi se hvashta da gotvi. Neudobno e njakak si. Prekaljavam. A dokato si hapvahme bobeca dneska, s myzha mi si govorehme eto taka:

– Abe kak gi pishat tija knigi s po 500 stranici, ne mi e jasno? – kazvam az i lapam lyzhica bob. – Mm, che vkusno!

– Mi kak! Vizh ja Hilari, nali sedna da pljuje po Bil Klintyn. Kak, mislish, go e napravila?

– De da znam! Osem miliona shte vzeme, brej, opasna e!

– Az mu napravih smetkata. Za da poiska osem miliona, i to samo v avans, znachi tirazhyt e naj-malko 250 000.

– Kyde ti tuk knizhen pazar kato toja! Ama ne e samo tova. Otkyde izvadi toja talant, mi e chudno. Nali beshe politichka?

– Talant, dryzhki! Koj mu trjabva talant v dneshno vreme da pishe? Vsichko e vypros na pari, da znaesh. Da ti kazha li kak se pishe? Da ti kazha li?

– Hajde sega i ti, kato shefa: “Da ti kazha li kak stavat tija neshta”! Hubavo, de, hajde kazhi mi, kato tolkova mnogo znaesh.

– Ami pyrvo, znachi, Hilari vika njakoj i mu razkazva tuj-onuj, a toj ja zapisva na diktofon. Tja razkazva, onja zapisva, nali, i posle vadi ot zapisa i pochva razduvki. Ama toj e spec po tija raboti. Nali znaesh, che ima pisatelski shkoli na Zapad? Vsichko e vypros na tehnika, i toj mnogo dobre ja poznavava. Toj dazhe ne e samo toj. Sigurno sa pone desetina.

– Gadni pisarushki! Napylnili sa pazara s knigi na konejjer. Znam gi az. Ama se chetat obache.

– SHTe se chetat, ja. Za kakvo ima reklama? Pyk i horata sa si malko kuhi – daj im seks i kljuki, nasilie, mafija i razni takiva.

– Stiga de, ami ti kakvi filmi gledash? Ekshyni, izvynzemni ...

– Oh, taka si e, i az sym si malko kuh. CHakaj da ti dorazkazha.

– Kak stava li?

– Aha, kak stava znachi. Ta onija, otbora junaci-profesionalni pisachi, pochvat znachi da pishat. Ot edna duma pravjat sto, vsjaka sluchka stava dylga istorija, a v tuj vreme kraj tjah se vvyrtjat pone oshte tolkova advokati i gi debnat neshto da ne sbyrkat, da ne sgafjat, razbirash li, ‘shtoto Hilari oshte iska da pravi kariera i trjabva da j pazjat imidzha. Razbra li?

– Uf, gaden svjat. Ama bobecyt si go biva, nali?

– Aha, hubavo si hapnah. Utre kakvo shte si sgotvim?

– Tarator, mislja az. Ako isকাশ pyk leshta?